

قصیدہ وداعیہ

درمخ علی الخبائط حکمت بالاحاج علی سید محمد اکبر آبادی
پرنسپل کلکتہ مدرسہ و صدر منتخب شعبہ سنی دینی اسلام یونیورسٹی علی گڑھ جامعہ اسلامیہ

(از مولانا محمد فیض حسنا فاروقی استاد مدرسہ عالیہ کلکتہ)

اجاب نے کلکتہ سے خدمت ہوتے وقت ایڈیٹر برہان کے ساتھ اپنی محبت کا اظہار جن نظموں میں کیا تھا ارادہ تھا کہ ان کو برہان میں شائع کر دیا جائے اور اس ارادہ کا اظہار برہان کے نظرات میں بھی کر دیا گیا تھا۔ لیکن بعد میں یہ ارادہ اس لئے بدل گیا کہ اول تو برہان کے صفحات ان کے قفل نہیں ہو سکتے۔ اور پھر یہ نظمیں اس زمانہ میں کلکتہ کے اجلاات میں کھایا جڑا شائع بھی ہو چکی ہیں لیکن آج ذیل میں مولانا محمد فیض حسنا کی نظم (قصیدہ وداعیہ) کی جاتی ہے۔ کیونکہ کسی اخبار میں شائع نہیں ہوئی نظم

خانہ غمی طور پر جس پایہ کی ہے اس کی دلا اور باپ ذوق ہی دے سکتے ہیں۔ (برہان)

دالی راہ گلی گل و جوش بہاراں داشتن	مہم تماشا ہائے آں سر و خیر اماں داشتن
ملکیت راہ گلی گل و جوش بہاراں داشتن	خندہ درویدین بدل گل در گریباں داشتن
بلوہ آگیا۔ دریم سینہ بچہ مجمع خنداں داشتن	در بحر اندیشہ شام غریباں داشتن
تا بیدار گشتی سر اندر و صل جانان داشتن	چند ناموس گستاں و گستاں داشتن
کے توان داماں بے گل گرفت از دست باد	کے نقاب از شام بر مجمع و خنداں داشتن
صبح او اندر یمن شام مے بخند خیرا	صبح و شام از بخشش او آب حواں داشتن
بحر او طلمات آمد و صل او آب حیات	درد را درماں بود و درد و فراوان داشتن
بخشید ہم بخشیدہ او داروئے درد	نے لوائے لبلاں دھن بتاں داشتن
دشتر آمد غامضی پر لہان ہاں بوز دا	موج طوفاں خواستن ہم موج طوفاں داشتن
سال در طوائف و زنجیر را ز حیات	

پیش دیا آبرو دے خود چرا یزد و صدف — قطرہ را چون نظر بر اینیلا داشتن
 جو ہر ذاتی رہین منت مشاطہ نیست — گوہرے را بجز نتواند درخشاں داشتن
 قدر گوہر شاہ داند یا پند اند گوہری — گوہرے را کہ مزد در جیب طفلان داشتن
 جنت شدہ اماند در نگاہ حق شناس — باغلامی چہ سلطان ہفت ایواں داشتن
 آسمان بر فسق انجم و دخت آن نوری کلاہ — خواست رضواں انجمن از دروہماں داشتن
 بسیر کرد از علی گڑھ جان تو از دیوبند — جز تو در کف کے تو اند جام دندان داشتن
 زیر دام آوردہ ہند فرغائے سمجہ خواں — کار زلف نت صید اہل عرفاں داشتن
 مرزا سید با خلاق و صفات ہمنماں — بردل اہماپ تقویٰ حکم و فرماں داشتن
 آن توئی کز ہمسر تو در بان تو دعایہ — دید پائے خوشتن بر فرق کیواں داشتن
 پیش گاہت فافصلاں را داد منشور و سند — مفتیاں را از پے تو حکم قرآن داشتن
 ہر کجا باد و صالت جانفسرا گشتہ بیمار — ہر کجا سبیل فراق خانہ ویراں داشتن
 ہر کجا ذکر جمیلت قلب مضطرب اسکوں — ہر کجا وصف کمال عقل حیراں داشتن
 ہر کجا دعد و خطابت دل درخشاں مے شود — ہر کجا نفع و کلامت ذوق ایماں داشتن
 ہر کجا تحدیث تو از او حکمت جسلوہ گر — ہر کجا تفسیر تو لمعات قرآن داشتن
 ہر کجا درس معانی و بیباں سجاں نموش — ہر کجا منطق ارسطو را پشماں داشتن
 ہر کجا شعر و ادب ہمدرد بستاں ذات تو — ہر کجا بنمے است نامت زیب ہواں داشتن
 بہ تو از کلک تو پیرایہ نشی چہ سرخ — نکتہ از لفظ تو سرمایہ کاں داشتن
 طاہر فکر ت ز شاخ سدوہ ہر ترے پڑ — مرکب رائے ترا بر عرش جولاں داشتن
 چوں قضا و قدر را باب سعادت را نوشت — نعمت آمد نام پاکت از سیدان داشتن
 رحمت حق یاد چہ سرت ہر کجا داری قیام — ہم بہ تو بنی الہی کار آساں داشتن
 گر حودج و قرب حق جوئی ترا باید نعل — خاک راہ مصطفیٰ بر چہرہ انشاں داشتن